

4. Илларионова Т.И. Механизм действия гражданско-правовых охранительных мер // Право и экономическое сотрудничество: Тезисы семинара. – Свердловск, 1991.

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ НА ЖИТЛО ЧЕРЕЗ ОBOB'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ, ОПІКУНА ЧИ ПІКЛУВАЛЬНИКА

РОМАНОВСЬКА Л. А.

*завідувач сектором законотворчої роботи
департаменту юридичного забезпечення
Торгово-промислової палати України
м. Київ, Україна*

Стаття 47 Конституції України [1] закріплює право кожного громадянина України на житло. Без мінімальної забезпеченості житлом існування дитини неможливе. Житло є найбільшою її соціальною захищеністю.

Статистика звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту прав дитини на житло така: у 2006 р. – 161; 2007 – 138; 2008 – 178; 2009 – 150; 2010 – 108; 2011 – 99 [2, с. 30; 3, с. 182].

Судова статистика не відображає категорію цивільних справ з питань захисту прав дитини на житло у окремій категорії їх розгляду [4]. Тому висновок можна зробити тільки на підставі інформації в Єдиному державному реєстрі судових рішень. За його даними, цивільних справ щодо прав дитини на житло: 2010 – 7; 2011 – 3015; 2012 – 5771; 2013 – 12104 [5].

Насамперед дитина має право на житло в приміщеннях, які придатні для постійного проживання (наприклад, будинок, квартира), та є її приватною власністю внаслідок успадкування, укладення на її ім'я цивільно-правових правочинів (купівлі-продажу, дарування, міни) чи приватизації державного житлового фонду.

Аналіз судової практики показує наявність порушень прав дитини на житло приватної власності під час здійснення управління ним.

Так, за матеріалами справи апеляційного суду Запорізької області №22 ц–4721/2011 [5] встановлено: рішенням виконкому Мелітопольської міської ради від 09.10.2003 р. було надано дозвіл опікуну К. на продаж будинку підопічного П. та на придбання нового житла на ім'я підопічного протягом шести місяців; 15.10.2003 р. опікун К. уклала договір купівлі-продажу з Д. щодо будинку підопічного П.; 15.04.2004 р. опікун К. звернулася до органу опіки та піклування із заявою про продовження строку придбання житла підопічному П. (такий дозвіл нею був отриманий); 24.02.2010 р. опікун К. була звільнена від виконання обов'язків опікуна; 15.03.2010 р. П. надано статус дитини-сироти, він не має

житла та тимчасово проживає в соціальному гуртожитку. Таким чином, опікуном К. порушені права підопічного П. продажем будинку підопічного, який був його приватною власністю та не придбанням нового житла на ім'я підопічного.

Такі та інші випадки порушень прав дитини на житло непоодинокі. За даними реєстру судових рішень, судами загальної юрисдикції станом на 01.01.2014 р. із 12104 цивільних справ щодо прав дитини на житло розглянуто 5912 справ, які стосуються житла приватної власності дитини, або 48,8 % загальної кількості справ [5].

Правова природа таких порушення прав дитини на житло приватної власності є ризиками. На нашу думку, забезпечити захист прав дитини на житло приватної власності доцільно шляхом запровадження обов'язкового страхування відповідальності батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника за шкоду, заподіяну дитині такими страховими випадками як продажем житла та не придбання на ім'я дитини взамін нового. Договір страхування слід визнати необхідним документом для отримання дозволу в органі опіки та піклування на вчинення правочинів з житлом приватної власності дитини. Правовим наслідком такого страхування є виплата дитині, на користь якої укладено договір, грошової суми (страхової виплати) у розмірі, передбаченому договором страхування. Розмір страхової виплати залежатиме від вартості житла, яке є у власності дитини. Страхові платежі за таким договором мають бути разові та сплачуватися до моменту отримання дозволу органу опіки та піклування на вчинення правочину з житлом.

Дитина набуває право на житло і в приміщеннях, які є власністю її батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника. Таким правом на житло дитина користується як член сім'ї (особистий сервітут) відповідно до ст. 405 ЦК України. Житлове приміщення, яке члени сім'ї мають право займати, визначається його власником. Член сім'ї власника житла втрачає право на користування цим житлом у разі відсутності його без поважних причин понад один рік, якщо інше не встановлено домовленістю між ним і власником житла або законом.

Так, за матеріалами справи апеляційного суду Волинської області № 2-440/11[5] встановлено: 22.03.2011 р. суд першої інстанції визнав недійсним договір іпотеки квартири, укладеного між ПАТ «БМ баню» та Д., посвідчений приватним нотаріусом Н., та обґрунтував своє рішення виходячи з того, що на час укладення договору іпотеки, а саме 23.07.2008 р., у житлі, що передавалося в іпотеку, були зареєстровані неповнолітні діти – О. та Р., і нотаріусом не була отримано на нього дозвіл органу опіки та піклування (доказом стала довідка адресно-довідкового відділу УГІРФО УМВС України у Волинській області, за якою за адресою: вул. В. № 4 з 02.03.2006 р. зареєстровані діти О. та Р.); 05.05.2011 р. колегія суддів судової палати з розгляду цивільних справ апеляційного суду Волинської області скасувала рішення суду першої інстанції, обґрунтувавши свій висновок, виходячи з того, що позивач, достовірно знаючи про існування договору іпотеки та вважаючи, що його укладенням порушені права дітей, звернувся до суду з да-

ним позовом лише після того, як була розпочата процедура виконання судового рішення про стягнення боргу за кредитним договором, на забезпечення виконання якого укладався договір іпотеки. Такі дії позивача суд трактує як намагання особи Д. уникнути виконання рішення суду. З установлених обставин справи випливає, що укладаючи договір іпотеки, особа Д. вважав, що житлові права його дітей захищені, оскільки останні були також зареєстровані у належному йому на праві власності житловому будинку в с. Мощаниця Ківерцівського району. Отже, іпотечним договором права та охоронювані законом інтереси дітей не були порушені, а зазначені позивачем підстави не тягнуть за собою визнання вказаного договору недійсним (ст. 213, 215 ЦК України).

Судові справи: № 22ц-3483/11 апеляційного суду Вінницької області [5]; № 22-18/12 апеляційного суду Рівненської області [5]; № 22-274/11 апеляційного суду Запорізької області [5]; №22-ц-344/12 апеляційного суду Львівської області [5]; №2-6275/11 апеляційного суду Волинської області [5]; №22-ц-319/11 апеляційного суду Тернопільської області [5] та інші мають подібні предмети спору. За даними реєстру судових рішень, судами загальної юрисдикції станом на 01.01.2014р. із 12104 справ щодо прав дитини на житло 2074 справи стосуються житлових приміщень приватної власності батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника, що становить 17,1 % загальної кількості справ [5].

Отже, право дитини на житло, яке є особистим сервітутом, також має ризики щодо його порушення власником житла. Аналіз судової практики показує, що основним мотивом, на якому обґрунтуються позовні вимоги щодо захисту прав дитини на житло (особистого сервітуту), є відсутність дозволу органу опіки та піклування на вчинення правочину (судові справи: № 2-440/11 апеляційного суду Волинської області; № 22ц-3483/11 апеляційного суду Вінницької області; № 22-18/12 апеляційного суду Рівненської області та інші) [5]. Проте наявність такого дозволу сама по собі не є для суду достатнім підтвердженням законності правочину. Критерієм оцінки є реальне дотримання прав дитини на житло.

Згідно з ч. 4 ст. 12 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [6] необхідність отримання попереднього дозволу органів опіки та піклування для вчинення будь-яких правочинів щодо нерухомого майна передбачена у разі, коли: 1) це нерухоме майно є власністю дитини; 2) дитина має право користування нерухомим майном (особистий сервітут).

Правова норма, яка передбачає отримання попереднього дозволу органу опіки та піклування (ч. 4 ст. 12 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [6]) у відносинах особистого сервітуту, необґрунтована та неефективна, не є гарантією захисту прав дитини на житло. Вона створює обсяги роботи для органів опіки та піклування, відповідні незручності для власників житла щодо отримання такого дозволу, але не є гарантією збереження прав дитини на житло у відносинах особистого сервітуту. Це підтверджується судовою практикою. Більше того, нею порушується конститу-

ційне право власника житла, зокрема щодо обмеження у володінні, користуванні та розпорядженні своєю власністю (ст. 46 Конституції України [1]).

На нашу думку, дія правової норми ч. 4 ст. 12 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [6] щодо відносин особистого сервітуту має бути припинена.

Питання захисту прав дитини на житло у відносинах особистого сервітуту доцільно також вирішити через введення обов'язкового страхування власником житла його відповідальності за шкоду, заподіяну дитині таким страховим випадком, як: порушення права користування житлом (особистий сервітут), у разі неплатоспроможності до виконання обов'язків за кредитним договором та переходу прав власності на предмет іпотеки до кредитора чи продажу наявного житла та несотримання нового за іншими підставами.

Список літератури:

1. Конституція України : Закон України. Прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Карпачова Н. Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні : Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. До 20-річчя ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини / Карпачова Н. – К., 2010. – 230 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
3. Карпачова Н. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні / Карпачова Н. – К., 2011. – 370 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ombudsman.gov.ua/images/stories/07022011/Dopovid_8_1.pdf.
4. Огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/oglyad/
5. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Page/776>.
6. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005р. №2523-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 354.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ
СИСТЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
28 лютого – 1 березня 2014 р.

Запорізька міська
Громадська організація
«ІСТИНА»

Запоріжжя

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	
ПОНЯТТЯ «ЗЛОЧИН» У ДОКТРИНІ КЛАСИЧНОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА Блавацька-Калійська О. М.	5
ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПРЕДУСЛОВИЯ И СУЩНОСТЬ НОВОЙ ДОКТРИНЫ КЛАССИФИКАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК Кириченко А. А., Коростанцова Т. А., Ланцелова Ю. А., Тунтула А. С.	7
CONSTITUTIONAL LAW OF FRANCE AND GERMANY IN THE BEGINNING OF THE 19TH CENTURY Kozłowska M. I.	11
ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Самойленко В. І.	13
ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ Яворская Н. С.	16
НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО	
ОСОБЛИВОСТІ ДРУЖНЬОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ Кучер О. Б.	20
ДЕПУТАТ МІСЦЕВОЇ РАДИ – ПРЕДСТАВНИК ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ВИБОРЦІВ СВОГО ВИБОРЧОГО ОКРУГУ Нікольська О. В., Арутюнова К. І.	23
НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО	
РЕГУЛОВАННЯ РОЗРВАННЯ ШІЮБУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Давняк К. В.	26
ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВА УТРИМАННЯ ТА САМОЗАХИСТУ Корнєєв І. Д.	30
ПОСЕРЕДНИЦЬКИЙ ДОГОВІР У СФЕРІ ШОУ-БІЗНЕСУ Ліловська О. М.	34
ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ У ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОМУ ПРАВІ І ПМЕЧЧИНИ Мартинюк А. Г.	36
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ УСТАНОВНИКА ДОВІРЧОЇ ВЛАСНОСТІ Некіт К. Г.	38
ІНГРАФНА (КОМПЕНСАЦІЙНА) НЕУСТОЙКИ Омельченко О. В.	41
ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ НА ЖИТЛО ЧЕРЕЗ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ, ОПІКУНА ЧИ ІНКЛУВАЛЬНИКА Романовська Л. А.	44
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОВІДАЛЬНОГО ВІДКАЗУ Чеурной Д. О.	48
НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС	
СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ Архангельська О. С.	52
ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ АУКЦІОНУ ЯК ЗАСОБУ ОТРИМАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОЗВОЛУ НА КОРИСТУВАННЯ НАФТОГАЗОВИМИ РОДОВИЩАМИ Бузгов Н. М.	55

НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РОЗГОЛОШЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ПРАЦІВНИКОМ Теличко О. А.	59
НАПРЯМ 6. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО ПРОЕКТИ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ (ЩОДО ПІДТРИМКИ ВІТЧИЗНЯНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИКА)», «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО ОБКЛАДЕННЯ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ДЕЯКИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗЕРНОВИМИ ТА ТЕХНІЧНИМИ КУЛЬТУРАМИ» В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ Балюра Л. В.	63
НАПРЯМ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО ЦІЛІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ (В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ДО СТАНДАРТИВ ЄС) Агапіна А. О.	67
СІВВІДНОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І ПРАВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ Барікова А. А.	69
ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ Денисюк М. Л.	72
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВІДНЕСЕННЯ РІШЕНЬ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ ДО РЕГУЛЯТОРНОГО АКТУ Коренчук А. Ю.	74
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ Любич Н. П.	78
КОНКУРС НА ЗАЙНЯТТЯ ВАКАНТНИХ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ Подзітей Р. К.	81
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СТАДІЙ КОНТРОЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ Шевчук О. М.	84
ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ Шинкарук Н. В.	88
НАПРЯМ 8. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ VICTIMOLOGICAL APPROACHES TO CRIME PREVENTION IN GENERAL SOCIAL ASPECT Yakymchuk O. V.	92
НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ СУДЕБНО-ПСИХІАТРИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ Зубаков П. Н.	95
ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО Овчинникова Х. К.	99